

POSUDEK OPONENTKY DIPLOMOVÉ PRÁCE

Autorka práce: Alexandra Zemanová

Název práce: Náměty přírodovědných exkurzí po Jesenicku pro žáky ZŠ a jejich využití v praktické výuce

Oponentka práce: Dagmar Říhová, KBES PedF UK

Cíle práce

Autorka své cíle (celkem šest bodů) označuje jako „zásady“ a uvádí je v úvodu práce. Smysluplné a praktické cíle („zásady“) jsou vytyčeny stručně, jasně a vhodně. Pět z nich bylo zcela a beze zbytku splněno, předposlední (návrhy exkurzí) byl splněn částečně.

Obsahové zpracování a formální náležitosti

Práce obsahuje všechny předepsané náležitosti a odpovídá formálním požadavkům kladeným na závěrečné práce obhajované na PedF UK. Název práce, obsah abstraktů, klíčová slova a samotný text these jsou plně konsistentní. Jednotlivé úseky práce na sebe logicky a vhodně navazují; teoretický úvod do problematiky exkurzí je završen návrhem sady vlastních exkurzí, a ověřením některých z nich v praxi. Jednotlivé oddíly textu jsou proporčně vyvážené (velkou délku práce způsobují rozsáhlé přílohy a rozbor navržených pracovních listů). V textu chybí odkazy na některé obrázky a grafy; většina grafů ale svůj očíslovaný odkaz má.

Systém antiplagiatické kontroly Theses udává 7% podobnost s elektronicky dostupnými dokumenty; systém Turnitin 15%. Obě hodnoty jsou arteficiální. Způsobuje je použití citační ISO-normy a doslovné citování částí RVP ZV a RVP G. Práce je zcela a plně autorská, obě hodnoty jsou vysoké uměle.

Práce je psána velmi pěkným, kultivovaným jazykem bez překlepů a pravopisných chyb. Autorka má charakteristický poetický literární styl. Plusem je přítomnost seznamu zkratk. Citace v textu jsou uváděny způsobem typickým pro společenskovědní práce – číselným indexem pod čarou – což se v přírodních vědách nepoužívá. Způsob citování v tomto případě jednoznačně odhaluje, že autorka pochází ze studijní kombinace biologie-dějepis.

Popisy lokalit jsou uživatelsky příjemně stručné, ale poněkud „výčtové“. Lokality jsou zvoleny dobře a s rozmyslem co se geografického umístění a umístění v přírodě a ve městě týče. Vhodně je přimíšena i historie (především vodoléčba Vincenta Priessnitze) a využití zajímavých geologických lokalit (jeskyně Na Pomezí) nebo míst s ombrotrofními rašeliništi (NPR Rejvíz). Z textu je jasné, že autorka klade stejný důraz na přírodní památky i památky dokumentující lokální historii, což je v oblasti Jeseníků (a také pro studijní kombinaci autorky) velmi vhodné.

Dotazníkové šetření v praktické části bylo provedeno vhodným způsobem, zpracování dat je metodicky dobře popsáno. Některé hypotézy dotazníku mi přijdou hodně „nastřelené od oka“ (H3, H4), ostatní jsou formulovány vhodně. Získaná data dobře ilustrují skutečné názory jesenických vyučujících.

Diskuse není v pravém slova smyslu diskusí. Autorka podává přehled závěrečných prací cílících na exkurzní činnost v Jeseníkách, konstatuje provedení vlastních navržených aktivit a provedení výzkumu názorů jesenických pedagogů na terénní exkurse. Závěr obsahuje krátkou rekapitulaci obsahu práce a především košaté poděkování účastníkům terénních programů, subjektivní autorský komentář připravených pracovních listů a shrnutí emotivních reakcí účastníků ŠVP. Dále je to zamyšlení autorky nad exkursemi obecně a nad exkursemi popsány v odevzdávané thési. Závěr je však zakončen hřejivě nadějně a vlévá do žil optimismu i těm, kteří o exkurzi do Jeseníků uvažují a nejsou si z mnoha důvodů jistí, zda je to dobrý nápad. Práci nepřítomnost tradičně sepsané diskuse a závěru ovlivňuje jen po stránce formální.

Varia

Opatrně na překlapy: je autorkou práce z roku 2014 Buryánková nebo Buriánková? V textu se objevují obě varianty (str. 89).

Graf č. 9 a přilehlá část výsledků výzkumu: domnívám se, že učitelé nejčastěji organizují exkurse po skončení klasifikace. A učitelé také volí přírodovědně mimořádné lokality (Rejvíz, Na Pomezí) jako

nejzajímavější/nejvhodnější. Odmítání Bílé Opavy chápu – natolik bych se bála zranění účastníků pádem z mostečku nebo schodiště, že bych si ji jako cíl nevyvolila, jakkoliv mi přijde zajímavá.

Jedno- nebo dvouhodinové venkovní aktivitě doporučuji neříkat „exkurse“, ale „vycházka“. Pod pojmem exkurse si většina lidí představí náročnější terénní a obvykle alespoň půldenní program. Ostatně, označení vycházka ve správném kontextu v textu zazní.

Doplňující komentář

Diplomová práce Alexandry Zemanové se příjemně čte – a je to způsobeno nejen tím, že jsou mi popisované navštívené lokality blízké. Autorka píše půvabně, stylem spíše poeticko-beletristickým než suchopárně-diplomním. Její texty se proto čtou více jako pomalu se odvíjející příběh než jako závěrečná práce. Velmi také oceňuji propojování obou aprobačních autorok, přírodopisu s dějepisem.

Při použití práce coby návodu na ŠvP na Jesenícku je potřeba upozornit na následující věc: návody jako takové (od str. 45) nejsou použitelné v praxi někým cizím, protože neudávají konkrétní pomůcky, co přesně se na místě bude dělat, časové dotace jednotlivých zastávek a činností ani konkrétní zastávky. Tuto část práce je potřeba číst a používat společně se záznamem z praktického ověření (str. 56). Coby nerozhodná vyučující chystající se na ŠvP bych raději obdržela „návod na klíč“ se vším všudy najednou a zcela polopaticky (seznam konkrétních pomůcek včetně názvů určovacích klíčů; načasování zastávek, mapové podklady + odkazy na pracovní listy).

Všechna má podotknutí mají pouze informativní charakter. Práce jednoduchou formou přináší zprávu o navržení a provedení komplexní terénní aktivity a i kdyby jen svým vlivem na výuku a terénní zkušenosti autorky, je cenná. Práci proto doporučuji k obhajobě a vznáším dva dotazy, o jejichž zodpovězení prosím.

Otázky doporučené pro zodpovězení při obhajobě

1. Jakým způsobem máte ošetřen sběr a demonstraci organismů v chráněných územích? Můžete například v NPR Rejvíz lovit a demonstrovat? Uloví žáci něco z povalových chodníčků? Nebo počítáte s lovem v lese před vstupem na rašeliniště (který je též nachází v chráněné části)?
2. Dotaz k návrhu exkurse k jeskyním Na Pomezí: v seznamu pomůcek je sběrací nádobka. K čemu je určena? Jaký určovací klíč přesně žáci dostávají; co budou určovat? Z popisu exkurse jsem vyrozuměla, že se jedná o návštěvu zaměřenou na geologii a netopyry – a na ty doporučuji nesahtat.

Navrhované hodnocení

Doporučuji obhájení předložené práce.

Na Dolní Moravě dne 15. května 2023

Dagmar Říhová